

Articsóka (*Cynara scolymus*)

- Asteraceae
- mediterrán géncentrum
- *Cynara cardunculus*-ből (kárdi) alakult ki mintegy 900 éve
- Európában XIV. sz.-tól
- hazánkban XVI.-XVII. sz.-tól
- termesztésében a mediterrán térség a meghatározó

Az articsóka felhasználása

- Zöldségnövény – fogyasztott része a zárt virágzati kezdemény; főzik párolják, sűtik, konzerválják
- magas poliszacharid és fehérjetartalom, bioaktív anyagok
- Gyógynövény – emésztést segítő, májfunkciók, koleszterin anyagcsere
- Dísnövény
- Takarmánykiegészítő – inulin, falavonoidok

Hazai termesztését leginkább megnehezítő tényező a növény **hőigénye**.

- növekedéshez $T_{opt}=20-25^{\circ}\text{C}$
- bimbóképzéshez hűvösebb, párás idő
- vernalizáció szükséges ($<10-12^{\circ}\text{C}$) a virágzat képződéséhez
- elfagyás -5°C alatt

téli takarás, tövek vermelése

A világ articsókatermesztése

- **Világ (2016):** 124 e. ha, 1.45 M t, 11.6 t/ha
- **EU (2016):** 68 e. ha, 615 e. t (42%), 9.1 t/ha
- **főbb termelők (2016):** Olaszo. 25%, Egyiptom 17%, Spanyolo. 13%, Peru 7.5%, Argentína 7.2%, Algéria 6.7%, Kína 5.9%
- **export (2013):** 46 e. t (2,1%), 1.6 \$/kg
- **főbb exportőrök (2013):** Spanyolo. 31%, Franciao. 18%, Egyiptom 15%, Olaszo. 10%
- **főbb importőrök (2013):** Franciao. 26%, Olaszo. 20%, Belgium 9% Töröko. 8%

Morfológiája

- Évelő növény
- Mélyen gyökrező
- Alapi rügyekből sarjakat képez (ezekről szaporítható is)
- Nagyméretű szeldelt levelek tölevélrózsát alkotnak
- 1-2 m magas virágzati száron nagyméretű fészkes virágzatok
- Ezermagtömege 50-60 g

A hazai egyéves termesztés kulcskérdése a **fajtaválasztás**

A fajta

- melegebb időben is bimbót képző,
- magról indulva is már az első évben biztonsággal termő,
- rövid tenyészidejű, legyen.
- Szóba jöhetnek:
- amerikai fajták
- ? holland fajták: pl. Concerto F1, Opal F1, Opera F1, Sambo F1, Symphony F1
- (EU-s fajtalistán jelenleg 55 fajta)

Alkalmazott termesztéstechnológia

- cserepes palántanevelés (6-8 hét)
- ültetés: V/1; VI/3
- térállás: 100 * 90 cm
- szedés: VII/1 – VIII/3; VIII/3 – X/3
- nyáron 2-3, ősszel 7-10 naponta
- piacképes termésátlag 1 kg/m² körül

Morfológiája

- egyéves
- nem elágazó nálunk 40-120 cm-es szár
- náduszonként 1 öntermékeny virág
- ötélű toktermés, benne 30-80 db mag

Környezeti igényei

- nálunk a nappalközömbös típusok
- melegigényes ($T_{opt}=25-30^{\circ}C$) és fagyérzékeny
- víz 320-360 mm/tenyészidő, egyenletesen
- magas P-igény

Spárga bab (*Vigna unguiculata* cultigroup *sesquipedalis*)

Jelentősége

- Fabaceae; tehénborsó futó változata; DK-Ázsiában alakult ki
- Kína, DK-Ázsia, Fülöp-szigetek, Karib térség
- zöldbab szerűen fogyasztják; köret, saláta, savanyúság
- szénhidrát 7%, fehérje 3%

Morfológiája

- egyéves; szára akár 4m is
- hüvely termése akár 70-100 cm, 1 cm vastag, benne 10-30 db mag

Okra (*Abelmoschus esculentus*)

Jelentősége

- Malvaceae; géncentrum Etiópia v. India?
- **Világ** (2016): 2.16 M ha, 8.9 M t, 4.1 t/ha
- főbb termelők: India 62%, Nigéria 22%, Szudán 3.2%, Mali 2.7%, Pakisztán 1.3%, Elefántcsontpart 1.3%, Kamerun 1.0%
- 3-6 napos éretlen toktermését fogyasztják; tartósítás savanyítással és szárítással
- sok pektin, 2% fehérje, ásványi sók, magjában sok fehérje és olaj

Fajtái

- EU-s fajtalistán nincs
- nálunk a nappalközömbös, kompakt, kevésbé hőigényes fajtákat érdemes

Termesztése

- magkezelés; helyrevetés V/2-től, egyelés után 40-50 x 30 cm (esetleg palántázás)
- szedés VII/2-től, 2-3 naponként (termékenyülés után 3-6 nappal)

Környezeti igényei

- közepes fényigényű, rövidnappalos
- $T_{opt}=25-28^{\circ}C$, hideg- és fagyérzékeny
- páraigényes, vízigényes

Fajtái

- EU-s fajtalistán nincs

Termesztése

- támrendszer szükséges
- helyrevetés IV/2-től
- tenyészidő 4-5 hónap
- szedés VIII-IX